

בס"ד. שיחת* ש"פ שלח, מבה"ח תמוז, ה'תשי"ג.

בלתי מוגה

א. כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן ואמר מאמר ד"ה ויהיו בני ישראל במדבר גו' מקושש עצים.

* * *

ב. זמן זה שבין תפלת מוסף לתפלת מנחה, שייך לשתי פרשיות — פרשת שלח שקראו בשחרית, ופרשת קרח שקוראים בעת תפלת מנחה.

שתי פרשיות אלו — עם היותן נפרדות, הרי, נוסף לכך ש"דורשין סמוכין"¹ (ע"פ רוב), מצינו להדיא במדרש² שפרשת קרח שייכת לפרשת שלח שסיומה במצות ציצית:

"ויקח קרח³, מה כתיב למעלה מן הענין, דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם ועשו להם ציצית⁴. קפץ קרח ואמר למשה טלית שכולה תכלת מהו שתהא פטורה מן הציצית, א"ל חייבת בציצית, א"ל קרח טלית שכולה תכלת אין פוטרת עצמה ארבע חוטין פוטרות אותה".

כלומר: הסיבה לכך ש"ויקח קרח", כפי שתרגם אונקלוס "ואתפלג קרח", שהבדיל את עצמו ממשה רבינו לחלוק עליו — למרות שהי' בשעת מתן תורה, וידע ש"משה קיבל תורה מסיני ומסרה כו"⁵ לכל ישראל, ומה גם שקרח עצמו הי' גדול בידיעת התורה, שלכן הי' ביכולתו למשוך אתו "מאתיים וחמשים ראשי סנהדראות"⁶ (לא סתם חברי סנהדרין, אלא ראשי סנהדרין) — היא מחלוקתו על משה רבינו בענין מצות ציצית, שהי' סבור שטלית שכולה תכלת פטורה מן הציצית.

ג. וביאור הענין:

קרח לא חלק על עצם מצות ציצית. גם הוא הסכים שסתם טלית

(3) פרשתנו טו, לח.

(4) ר"פ קרח.

(5) אבות רפ"א.

(6) פרש"י עה"פ.

(* על רשימת ההנחה שבארכיון ספריית אגודת חסידי חב"ד — תיקן כ"ק אדמו"ר שליט"א איזה תיקונים בכת"ק (המו"ל).

(1) ראה ברכות כא, ב. וש"נ.

(2) תנחומא קרח ב. במדב"ר פי"ח, ג.

— לא של תכלת — חייבת בציצית, לפי שזהו ענין שיש לו מקום בשכל, שטלית שאינה של תכלת חייבים להטיל בה חוט א' או שנים של תכלת. אבל טלית שכולה תכלת — אין מקום בשכל שחייבים להטיל בה תכלת, מאחר שהיא כולה של תכלת.

ואילו משה רבינו אמר שגם טלית שכולה תכלת "חייבת בציצית", כי, כך הוא רצונו של הקב"ה, ואין נפק"מ אם יש לזה מקום בשכל או לא.

ונמצא, שאצל קרח הי' קיום המצוות במדידה והגבלה של טעם ודעת, ומזה נעשה "ואתפלג קרח", שחלק על משה רבינו, וסופו הוכיח על תחילתו שהיתה זו מחלוקת שאינה לשם שמים.

דהנה, אמרו חז"ל "איזו היא מחלוקת שהיא לשם שמים זו מחלוקת הלל ושמאי, ושאינה לשם שמים זו מחלוקת קרח וכל עדתו". וההסברה בזה — שהלל ושמאי לא הלכו ע"פ מדידת והגבלת השכל בלבד, ולכן היתה אצלם נתינת מקום לשיטה הפכית, שזהו שמצינו שיש ענינים שהם מקולי ב"ש ומחומרי ב"ה⁸, ובמילא, כאשר נחלקו זה על זה, היתה מחלוקתם לשם שמים; משא"כ כאשר הולכים ע"פ מדידת והגבלת השכל בלבד, ולא נותנים מקום לענין שלמעלה מהשכל, אזי נעשית מחלוקת שאינה לשם שמים.

ד. ענין זה — שיסוד המצוות הוא למעלה מטעם ודעת — מצינו גם במצות ציצית גופא:

איתא⁹ במדרש¹⁰ שמשה רבינו אמר להקב"ה: מהי הפעולה מזה שנתת לבנ"י תורה ומצוות, מאחר שנמצאים הם בעוה"ז הגשמי והחומרי, יכולים לשכוח על כל ענין התורה? ענה לו הקב"ה: אתן להם מצות ציצית, שעיי"ז יזכרו כל המצוות, כי "ציצית" בגימטריא שש מאות, וביחד עם שמונה חוטים וחמשה קשרים, הרי זה תרי"ג, ובמילא מזכיר הדבר על כל המצות, כמ"ש¹¹ "וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות הוי'".

ולכאורה אינו מובן: מאחר שמטרת המצוה היא לזכור את כל המצוות, למה צריכים גם טלית? העיקר הם הציצית שמזכירים על

ח"ב ע' 324 ואילך.

(10) ראה גם תדבאר פכ"ו. הובא באוה"ח

פרשתנו טו, לו.

(11) פרשתנו טו, לט ובפרש"י.

(7) אבות פ"ה מ"ז.

(8) עדיות פ"ד-ה.

(9) מכאן עד סו"ה — הוגה ע"י כ"ק

אדמו"ר שליט"א (באידיש), ונדפס בלקו"ש

התרי"ג מצוות כנ"ל, וא"כ הי' אפשר לקחת רק ציצית, ולשם מה צריכים גם טלית?

אלא הפשט בזה הוא: טלית הוא מקיף, שהרי אין זה מזון שנכנס בתוכו ובפנימיותו, אלא לבוש המקיף את האדם מבחוץ, היינו, שאינו יכול להשיגו בהבנתו. וצריך לידע שתרי"ג המצוות הנרמזות בציצית נמשכות ובאות מ"טלית", היינו, מענין שלמעלה מהשכל.

בשעה שלוקח ציצית לחוד בלי טלית — אין בכך שום מצוה, ואין זה מזכיר מאומה; ורק כאשר לוקח את הציצית כפי שהם תלויות ומשתלשלות ("הענגען אַראָפּ") מטלית, היינו שיודע ומכיר שכל ענין התורה ומצוות מקורו ממדריגה שאין לו שום תפיסא בה — אזי הוי מצוה.

ה. והנה, בסוף פרשת ציצית נאמר¹² "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים".

והענין בזה:

אפשר לעשות חשבון שדרך התורה היא היפך מדרך העולם. דורשים ממנו שישמור שבת ויום-טוב, ועוד יוסיף מחול על הקודש¹³ — בה בשעה שיש לו מתחרים גוים, וכן — להבדיל — יהודים שאינם שומרי שבת;

דורשים ממנו שבקומו בבוקר — לכל לראש יתפלל וילמד שיעור, ורק אחר כך יוכל לילך לעסקיו; ובהיותו כבר בעסקיו, דורשים ממנו, שבאמצע היום, באמצע ה"רתיחה" בעסקים, יעזוב הכל ויתפלל מנחה — שזוהו גודל החביבות דתפלת מנחה¹⁴; ואח"כ כלילה דורשים ממנו להתפלל ערבית ולקרות קריאת שמע שעל המטה.

וכמו כן דורשים ממנו להזהר מגניבה וגזילה אונאה והשגת גבול — שהוא היפך דרכי המסחר.

ונשאלת אצלו השאלה: איך אפשר לו להתנהג ע"פ תורה, כאשר אין לזה מקום בהנהגת העולם?

על זה נאמר בסוף פרשת ציצית, שענין הציצית הוא למעלה מטעם ודעת כנ"ל, שכאשר לא מתחשבים עם מדידות והגבלות של

12) שם, מא. 14) ראה סדה"י (כתפלת מנחה) — הובא

באוה"ת נ"ך ח"א ע' עא. סה"מ עזר"ת ע' פז.

13) שו"ע אדה"ז או"ח סרס"א ס"ד.

טעם ודעת ומקיימים מצוות למעלה מטעם ודעת, אזי מתנהג הקב"ה עמו גם למעלה מהגבלות הטבע.

וזוהו "אני ה' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים" — שהרי אפילו יציאת עבד אחד ממצרים לא היתה אפשרית ע"פ טבע, כמאמר רז"ל¹⁵, ובכל זאת יצאו ממצרים "שש מאות אלף רגלי הגברים לבד מטף"¹⁶ (ונשים), ביחד עם רכוש גדול, שלכל יהודי הי' לא פחות מתשעים חמורים נושאים כסף וזהב¹⁷, "וגם ערב רב עלה אתם"¹⁸, היינו שאפילו גוים הכירו בזה — שכל זה הוא למעלה מהטבע לגמרי. והיינו, שכאשר יהודי מתנהג שלא ע"פ הגבלות הטבע, אזי "אני הוי' אלקיכם אשר הוצאתי אתכם מארץ מצרים", שגם מלמעלה משפיעים לו למעלה מדרך הטבע, בכני חיי ומזוני רוויחא.

ו. וזהו גם משנת"ל בהמאמר¹⁹ שהעבודה דקיום התומ"צ צריכה להיות למעלה ממדידה והגבלה, וכמו בקו דגמילות חסדים, שעם היות שגם ע"פ שולחן ערוך ישנה ההגבלה ד"שלך קודם"²⁰, מ"מ, יש לעסוק בגמ"ח באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

וכמודגש בכך שהמצוה הראשונה שבתורה היא — "פרו ורבו"²¹, היינו, היחס של שני יהודים זל"ז, שזהו תוכן הענין דגמ"ח²².

ויש להוסיף, שציווי זה נאמר בשידוך הראשון, אשר, ה"שדכן" שבו הי' הקב"ה בעצמו, ש"נתעסק בכלה .. תקנה הקב"ה לחוה וקשטה ככלה והביאה אצל אדם, שנאמר²³ ויביאה אל האדם²⁴. וכיון שהקב"ה הי' מתאים לו להשפיל את עצמו בענין כזה — הרי זה מהוה לימוד בנוגע לאופן ההתייחסות ליהודי בגמ"ח, שאין להתחשב בשום דבר, ולעסוק בגמ"ח למעלה ממדידה והגבלה של טעם ודעת.

ז. ענין העבודה שלמעלה מטעם ודעת נרמז גם בסדר הנישואין — שקודם הקידושין ישנו ענין החופה:

חופה²⁵ — היא מקיף, למעלה מן הראש, היינו למעלה מטעם

15) מכילתא, הובא בפרש"י יתרו יח, ט.	21) בראשית א, כח.
16) בא יב, לו.	22) ראה סה"ש תרצ"א ע' 262. וש"נ.
17) בכורות ה, ב.	23) בראשית ב, כב.
18) שם, לח.	24) אבות דר"נ פ"ד, ג.
19) פ"ג ואילך (לעיל ע' 4 ואילך).	25) ראה גם שיחת יום ב' דחג השבועות
20) ב"מ לג, א. וש"נ.	סי"ז (תו"מ ח"ח ע' 217).

ודעת. וכאשר החתן והכלה עומדים תחת החופה, היינו תחת מקיף שלמעלה מראשם, והיינו, שמכירים שיש דבר שלמעלה משכלם ותפיסתם — אזי אפשר להיות הקידושין כדת משה וישראל, שכן, דת משה וישראל היא שישוד כל הענינים בעבודת ה' הוא ענין שלמעלה מטעם ודעת.

ובפרטיות יותר — שכאשר ישנו ענין החופה, שזוהי ההתמסרות שלמעלה מטעם ודעת, אזי יכול להיות ענין ה"קידושין" — בשני הפירושים:

(א) "אסר לה אכולי עלמא כהקדש"²⁶, שענינו בעבודה, שהאדם מבדיל את עצמו מכל עניני העולם, בידעו שכל עניני העולם הם בגדר "הקדש", ולכן אינו נהנה משום דבר בלי ברכה²⁷, וההשתמשות בענינים גשמיים היא אצלו כמו ענין של עבודת המקדש, ע"ד אכילת בשר קרבן במקדש — אכילת בעלים, ועד לאכילת כהנים שע"ז בעלים מתכפרים²⁸;

(ב) ענין הקידושין — כמבואר בתניא²⁹ בפירוש "אשר קדשנו במצותיו", "כאדם המקדש אשה להיות מיוחדת עמו ביחוד גמור", היינו, שע"י תומ"צ נעשה היחוד עם הקב"ה. והרי הדין הוא ש"בעלה חייב במזונותיו"³⁰, היינו, שמשפיעים לו מלמעלה כל המצטרך לו.

* * *

ח. בנוגע לחודש תמוז שמתברך ביום הש"ק זה — הרי ידוע³¹ שתקופת תמוז היא התקופה של תוקף החום ביותר, וענינו ברוחניות — שבתקופת תמוז מאיר ה"שמש ומגן הוי' אלקים"³².

האמת היא, שכאשר מסתכלים היטב רואים ש"שמש הוי'" מאיר את כל העולם — כפי שהדבר מתבטא בהנהגה דלמעלה באופן של השגחה פרטית, ועד לענינים של ניסים, שהרי גם בזמן הזה ישנם ניסים, ועוד יותר מן העבר, אלא ש"אין בעל הנס מכיר בניסו"³³.

וכאשר מתבוננים ומכירים ש"שמש הוי'" מאיר בעולם, אזי נעשה

31) בהבא לקמן — ראה גם שיחת ש"פ שלח, מבה"ח תמוז הישית (תו"מ ח"א ע' 109).

32) תהלים פד, יב. וראה לקו"ש ח"ה ע' 310. וש"נ.

33) נדה לא, א.

26) קידושין ב, ריש ע"ב.

27) ראה ברכות לה, סע"א.

28) פסחים נט, ב. וש"נ.

29) פמ"ו (סה, סע"ב). וראה גם אגה"ת

פ"י.

30) כתובות נז, ב. ועוד.

קיום התומ"צ בנקל יותר, שהרי לולי זאת, יכולים לחשוב, ח"ו, שעניני התומ"צ שייכים לעולם במדה מועטת, או שאינם שייכים כלל לעולם, ואדרבה, הם היפך סדר העולם (כנ"ל ס"ה); אבל כאשר רואים ומכירים בעולם את ההנהגה דלמעלה כו', אזי נעשה קיום התומ"צ בנקל יותר.

ט. אמנם, אע"פ שבתקופת תמוז מאיר ה"שמש הוי"ו" בעולם, הרי אמרו חז"ל³⁴ "חמרא אפילו בתקופת תמוז קריא לי", וכמבואר בספרי מוסר ש"חמרא" מורה על מי שקשור עם חומריות העולם, ולכן אפילו בתקופת תמוז קריא לי', דלא זו בלבד שחסר אצלו תוקף החום דחודש תמוז, ואפילו חום ע"ד הרגיל אין אצלו, אלא עוד זאת, שקריא לי', וצריך לחפש עצות שלא יתקרה לגמרי.

והעצה היעוצה שחום הרוחני דחודש תמוז יחדור בו (שעי"ז יהי' קיום התומ"צ בנקל יותר) — לצאת מהגבלות החומר, ולהתעסק בכל שלשת הקווים דתורה עבודה וגמ"ח³⁵ למעלה ממדידה והגבלה¹⁹.

ובפרטיות יותר:

מבואר בלקוטי תורה³⁶ איך שצריך להיות התחלת היום — אף קודם התפלה — ש"ג' דברים הם להסיר כל המונעים בתפלה, א' מקוה .. מה מקוה מטהר³⁷ .. שלדברי הכל התפלה מקובלת יותר עם הטבילה .. הב' צדקה כמו ר' אלעזר יהיב פרוטה כו'³⁸ .. והג' הוא עסק ולימוד דברי מוסר ובפרט דברי מוסר הנמצאים בזהר".

ובכל אחד מג' דברים הנ"ל, הקשורים עם ג' הקווים דתורה עבודה וגמילות חסדים — מודגשת היציאה מהמדידות וההגבלות דמציאות עצמו:

גמילות חסדים — "יהיב פרוטה לעני והדר מצלי": אע"פ שישנה המדידה וההגבלה ד"שלך קודם", מ"מ, אין להתחשב בכך, ולכן, אע"פ שהוא בעצמו לא אכל עדיין מאומה, אפילו לא לחם צר ומים לחץ, שהרי אסור לאכול קודם התפלה³⁹, עליו ליתן פרוטה לעני (שבהם יוכל לקנות דבר מאכל), ואח"כ יתפלל, ורק אז יאכל בעצמו.

עבודה (תפלה) — לאחרי הקדמת טבילה במקוה: לא מבעי

37) משנה סוף יומא.

38) ב"ב יו"ד, א.

39) ברכות יו"ד, ב.

34) שבת נג, א.

35) אבות פ"א מ"ב.

36) תבא מג, סע"ב ואילך.

טבילת עזרא, שזהו דבר המוכרח, אלא טבילה בכלל שמביאה לידי (תוספת) טהרה. והשייכות דטבילה לתפלה — כי טבילה אותיות הביטול⁴⁰, וזוהי ההכנה להביטול דתפלה, שזהו"ע ההתבוננות "לפני מי אתה עומד"⁴¹, שמצד עצמו הרי הוא "טיפה סרוחה"⁴², ועומד הוא לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה — שעי"ז מתבטל ממציאותו לגמרי, ויצא מהגבלות מציאותו.

וזוהו גם תוכן שני הפירושים בלשון תפלה: (א) כלשון המשנה⁴³ "התופל כלי חרס"⁴⁴, לשון התחברות, (ב) מלשון "הטופל"⁴⁵ (בטי"ת), לשון טפל ובטל — דהא בהא תליא: ע"י התפלה יוצא האדם מהגבלות מציאותו ונעשה טפל ובטל בעצמו, ועי"ז מתחבר עם הקב"ה.

תורה — "עסק ולימוד דברי מוסר .. ובפרט הנמצאים בזהר": לא מספיק לימוד גליא דתורה, אלא צריך להיות גם לימוד פנימיות התורה. וכמשנת"ל בהמאמר בענין חטא מקושש עצים, שהפריד בין עץ הדעת ועץ החיים, וענינו בתורה הוא הפירוד בין גליא דתורה ופנימיות התורה. ובפרט קודם התפלה שזהו זמן מסוגל ללימוד פנימיות התורה.

ולהעיר, שאף שבלקו"ת איתא שצ"ל "עסק ולימוד דברי מוסר .. ובפרט הנמצאים בזהר", הרי כבר אמרו רבותינו נשיאינו וזקני החסידים, שכל הענינים שבספרי מוסר [כמו ראשית חכמה] וספר הזהר הנצרכים לעבודת האדם, הכניסו הרביים בתורת החסידות, ובמילא ע"י לימוד החסידות ישנם כל הענינים, ע"ד "בכלל מאתיים מנה"⁴⁶.

והרי כללות החילוק בין גליא דתורה לפנימיות התורה הוא שגליא דתורה היא בבחינת גבול, ופנימיות התורה היא בבחינת בלי גבול.

י. והנה, כאשר יהודי יוצא מהגבלת חומר מציאותו בשלושת הקווים דתורה עבודה וגמ"ח, ומבקש מאת הקב"ה — ע"י נתנת הצדקה, אמירת מזמור תהלים, או הוספת שיעור בתורה — שיזכה

(44) תו"א ר"פ תרומה.

(45) כהגירסא הרווחת בכלים שם. ועיין

בתקו"ז תיקון מ"ז (מהערת כ"ק אדמו"ר שליט"א בסה"מ תש"ט ע' 79).

(46) ב"ק עד, א. ועוד.

(40) ראה סידור (עם דא"ח) בכוונת

המקוה בסופו (קנט, סע"ד).

(41) ראה ברכות כח, ב.

(42) אבות רפ"ג.

(43) כלים פ"ג מ"ה.

לראות השגחה פרטית והנהגה ניסית, אזי מתחיל לראות, שמאיר אצלו ה"שמש הוי" ויעי"ז קיום התורה והמצוות הוא בנקל יותר.

ואז מאיר אצלו ה"שמש הוי" לא רק בתקופת תמוז, אלא גם בתקופת טבת, היינו, שגם בזמן ש"שמש הוי" הוא בהעלם, נעשית עבודתו למעלה ממדידה והגבלה.

והענין בזה — דכשם שבנוגע ל"עולם" אמרו חז"ל⁴⁷ "לעולם יראה כו' וכל העולם חציו זכאי וחציו חייב", וע"י מעשה אחד של איש פרטי "הכריע כו' את כל העולם כולו לכף זכות" — כן הוא גם ב"זמן" ("שנה"), שהעבודה בתקופת תמוז פועלת גם בתקופת טבת, היינו שה"שמש הוי" מאיר אצלו בתמידיות, ובמילא, גם בתקופת טבת חם לו, ונמצא בבית חם ובסביבה חמה.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה לנגן "א וואַרימען ניגון").

* * *

יא. אע"פ שבהתחלת פרשת קרח מסופר אודות מחלוקת קרח, הנה בסוף הפרשה מדובר אודות מתנות כהונה — כי, מכל ענין בא תועלת בקדושה, וכך הוא במחלוקת קרח, שלאח"ז "פרח מטה אהרן"⁴⁸, שנעשה עילוי בכהונה, כענין יתרון האור מתוך החושך דוקא. ויש ענינים (במעלת הכהונה) שנשארו גם בזמן הזה, ולדוגמא, שכהן הוא ראשון לדבר שבקדושה וכו'⁴⁹.

(כ"ק אדמו"ר שליט"א צוה להכהנים שיאמרו לחיים, ואח"כ

אמר:)

על כהנים, ושבת לוי בכלל, נאמר⁵⁰ "ה' הוא נחלתו", ובגלל זה אין צריכים לדאוג אודות פרנסתם הגשמית, כי השפעת פרנסתם באה מלמעלה, למעלה מדרך הטבע, "ה' הוא נחלתו".

והרי פסק הרמב"ם⁵¹ "ולא שבת לוי בלבד אלא כל איש ואיש כו' אשר נדבה רוחו אותו כו' לעמוד לפני ה' לשרתו ולעבדו כו' יהי' ה' חלקו ונחלתו" — שבזה נכללים העוסקים בצרכי ציבור.

— וכמו כן בחורי ישיבה, שאין צריכים לדאוג כלל אודות

47) קידושין מ, סע"א ואילך. רמב"ם הל' סר"א ס"ג.

תשובה פ"ג ה"ד. 50) עקב יו"ד, ט. פ' שופטים יח, ב. וראה

48) קרח יז, כג. קרח יח, כ.

49) ראה שו"ע אדה"ז או"ח סו"ס קכח. 51) סוף הל' שמיטה ויובל.

ענינים גשמיים, כיון שיש פסק הלכה שה' הוא נחלתם. הנפק"מ היא רק אם ההשפעה באה ע"י צינורות רחבים או ע"י צינורות צרים, אבל עכ"פ "ה' הוא נחלתם".

ומזה מובן שכן הוא בנוגע לכל בני"י — שהרי כל בני"י הם "ממלכת כהנים"⁵² — שנדבם לבם לעבוד את ה' לפני משורת הדין, שזהו ענין קיום התומ"צ למעלה ממדידה והגבלה כנ"ל, אזי "ה' הוא נחלתם", שמשפיעים להם מלמעלה באופן שלמעלה מדרך הטבע, בבני חיי ומזוני רוויחא, בכל המצטרך להם.

יב. (וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:)

יתן הקב"ה שיהי' קיץ בריא, ונפגש יחד באירועים משמחים של שמחה ("פריילעכע שמחות"), ועד שתהי' השמחה האמיתית — הנישואין שבין ישראל להקב"ה בביאת המשיח (כידוע⁵³ שבזמן הזה הוא רק ענין האירוסין ולעתיד יהי' הנישואין), ועד לענין היחוד שעל ידו נעשה הולדה בדומה לו⁵⁴.

54) ראה תו"א בראשית ח, ב. לקו"ת שה"ש מ, א. ובכ"מ. וראה גם שיחת ש"פ מקץ סייז ואילך (תו"מ ח"ז ע' 261 ואילך).

52) יתרו יט, ו.
53) שמו"ר ספט"ו.